

Интервю

Дългогодишният управител на „Агролеспроект“ ЕООД инж. Румен РАЙКОВ пред списание „Гора“:

С труд, себеотдаване и любов към работата човек може да постигне всичко

Инж. Румен Райков е роден на 22.01.1953 г. в с. Бучин проход, Софийска област. През 1979 г. завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, и постъпва в ИППГСС „Агролеспроект“ като проектант, където изминава дълъг професионален път – ръководител на група, главен проектант, началник на отдел „Технически контрол на качеството“, зам.-директор, а от 2001 г. става управител на „Агролеспроект“ ЕООД в продължение на 25 години.

Със своя професионален опит инж. Райков участва в изготвянето на методики и наръчници за лесовъдска практика, в написването на специализирани статии и нормативни документи. Той е постоянен член на Експертния съвет за приемане на научни разработки. Представител е в няколко европейски проекта към Европейската банка за възстановяване и развитие по темата „Преструктуриране на българския горски сектор“. Ръководител е на колектив по изработване на „Инструкция за установяване и картиране на типовете горски местообитания и определяне състава на дендроценозите“ и „Класификационна схема на типовете горски месторастения в Р. България“ в рамките на проект FUTUREforest по програма INTERREG IVC.

На официалното честване на Седмицата на гората тази година инж. Райков бе удостоен със специалното отличие „За изключителен принос в горската инвентаризация и планиране“. Безспорно приносът на инж. Райков за лесоустройството и изобицо за горското стопанство в България, на което посвещава 47 години професионален път, е огромен и много ценен. Той е от хората, които оставят трайна следа както с професионализма и прецизността в работата си, така и с точността, прямотата и човечността в отношенията си с околните. Проведохме един откровен разговор за професията, за успехите и огорченията в годината, когато чествуваме 125 години лесоустройство в България. А кой по-добре от него би могъл да разкаже тази история.

– Г-н Райков, защо избрахте лесовъдството за своя професия?

– Добър математик съм. След като завърших Техникума по слабопотокова електротехника „А. С. Попов“, кандидатствах във всички технически ВУЗ-ове с математика и ме приеха навсякъде. Събрахме се вкъщи на

семеен съвет къде да се запиша. Трябваше да избира между ВМЕИ и ВЛТИ. Вуйчо ми, който беше директор на Института „Никола Пушкиarov“, но и страстен планинар, ме убеди, че по-хубава професия от лесовъда няма, а дядо ми разказа за големия респект, който по негово време са изпитвали хората към тази професия.

Така семейният съвет реши, а аз изобщо не се колебах. Избрах ВЛТИ (сега Лесотехнически университет) и никога не съм съжалявал.

– Как се случи да започнете работа в „Агролеспроект“ и там да протече целият Ви трудов път?

– Имах късмета по разпределение да попадна в „Агролеспроект“. А в тази професия е така – за три години на терен ставаш завършен лесовъд. Първата година постъпихме 27 души състуденти по разпределение. Започнах работа веднага и още първия сезон обработихме две стопанства – Бяла и Тутракан. Без да осъзнавам, бях таксирал най-много площ от целия институт. На годишното събрание това се отчете като precedent, а докладите от Отдела по технически контрол на качеството нямаха нито една забележка към мен. През първата година имах много добър учител – инж. Кунчев, от когото научих да измервам разстоянията с крачки, както казваме – „таксаторско ходене“, да се ориентирам в гората, което е възлово нещо – да не губиш и секунда, за да разбереш къде се намиращ. Печелил съм много басове: забивам карфицата в картата на мястото, където се намираме, и ако някой докаже с мерене и топографски карти, че съм на повече от 10 метра грешка, го черпя вечерта в ресторанта. След като спечелих 5 – 6 такива облога, колегите се отказаха да се басират с мен.

В края на първата си година, когато ни казаха, че лимитът за гориво на джипа е изразходен, вървахме пеша. Хвацах автобуса от Бяла, той ме оставяше в Две могили в 10:00 ч. сутринта, откъдето трябваше да стигна до село Каран Върбовка и да хвана последния автобус обратно в 17:00 часа. Разстоянието, което изминавах през всички дерета, беше около 25 километра. И въпреки целия труд работата изключително много ми харесваше.

През втората година в района на ГС – Разлог, имахме високопланински отдели от бяла мура на 2300 м надморска височина. Стигаш догоре пеша, преброяваш дърветата, таксираш, клупираш и вечерта връщаш карнета. По план трябваше да вода 10 временни работници, а аз свършвах всичко сам. Груповият ръководител повикал Отдела по технически контрол на качеството да ме проверят, защото се усъмнил как така един младеж прави по толкова много отдели на ден и дали си върши съвестно работата. Направиха проверка на терен, а вечерта свикаха съвещание на целия екип и ме поздравиха, че таксацията ми е много точна и всички трябва да се научат да работят като мен. Тогава бях на 27 години.

Още на втората година ме направиха зам.-ръководител на проектантска група. Бях изключително амбициран и успях да таксирам без грешка близо 12 000 ха – обем, за който обикновено са нужни двама много опитни специалисти. Получих най-голямата премия от 3000 лв. – половин „Лада“ по онова време, което стана повод за подмятания, че съм получавал колкото директора.

– Кои бяха най-сериозните професионални предизвикателства на терен през следващите години?

– На третата година, 1981-а, трябваше да работим в ГС – Самоков. Назначиха ме за отговорник на обект

и на мен се паднаха горскотехническите участъци Говедарци, Ковачевци и половината Белчин баня. Груповият ни ръководител се разболя от тежка пневмония и останахме двама младежи да завършим целия проект. Бях на 28 години, но се справихме отлично. Вечер, като се прибирах, ми се виеше свят от умора. Тогава нямаше електроника, изчислявахме площите ръчно с планиметри. Но всичко това правехме с много привързаност и любов към професията.

Мои състуденти често се губеха из горите. Добрата ориентация обаче ти осигурява бързина. Когато се научиш да работиш с висотомера и клупата, придобиваш окомер за средна височина и среден диаметър. На третата година вече не носех със себе си нищо освен картата и описанието. Затова правех по 2 – 4 отдела на ден в зависимост от трудността им, докато другите отмятаха по 1 – 2. През 1984 г. ми повериха най-тежкия обект – Варна. Оттам се бяха обадили в Министерството с молба да им изпратят най-добрия лесоустроител. Хванах самолета и заминах. Приеха ме с известно недоверие, но бързо доказах способностите си. Събрах млад екип, успях да получа чисто нови топографски карти от военния архив. С тях беше такова удоволствие да се работи – все едно вървиш из гората на летящо килимче. Когато представих готовия проект, всички бяха изумени.

– Как се разви кариерата Ви впоследствие?

– На следващата година ме направиха началник на отдел. Мислех си, че вече няма да съм толкова на терен, така обясних и на семейството си. Година по-късно ме назначиха за началник на Отдела по технически контрол на качеството. Новата позиция обаче означаваше още повече ходене на терен. Прекарвах в гората от май до декември. През 1988 г. беше обявен конкурс за заместник генерален директор на „Агролеспроект“. Колеги ми подсказаха, че трябва да участвам. Председател на комисията беше инж. Стамен Димитров – изключителен лесовъд, от онова старо поколение специалисти, каквито днес вече почти няма. Когато отговорих на въпросите на изпитната комисия, Стамен Димитров просто стана и каза, че изборът е ясен, и ме посочи. Останах на поста заместник генерален директор 13 години, а през 2001 г. станах управител на „Агролеспроект“. Поех Института в тежко финансово състояние. Бях на 48 години, познавах системата в детайли, бях участвал в писането на правилници и инструкции. Създадох силен екип и за година-две „Агролеспроект“ започна да се развива с бързи темпове. Пътувахме, обменяхме опит. В бившия източен блок – ГДР и Русия – имахме изключително развито лесоустройство, докато западните страни в това отношение изоставаха от нас. „Агролеспроект“ вървеше нагоре, докато в държавата не настъпиха трудни финансови години, особено след 2010 година. Усетих как качеството на работата в сектора започна да пада, защото опитните кадри се изтеглиха към частни фирми. Трябваше да влезем в конкурентен режим с тях, за да оцелее Институтът. През всичките тези над 25 години не допуснах нито едно просрочено задължение – нито към персонала, нито към държавата. Какво ми е струвало това, аз си знам. Един истински ръководител трябва да бъде точен и справедлив към служителите си, да ги уважава и да бъде коректен към държавата, а не просто да критикува. Обичам хората, с които съм

работил и съм изградил като кадри, и вярвам, че уважението е взаимно.

– Какъв е Вашият завет към колегите Ви и младите лесовъди?

– Да бъдат честни, откровени хора и истински да обичат работата си. В нашата професия всичко си проличава. Личат си и онези, които не са честни, които говорят зад гърба ти и пишат доноси, вместо да ти кажат нещата в очите. Надявам се „Агролеспроект“ да продължи да се развива добре, но за целта трябва да се подготвят и издигат кадри, на които може да се има пълно доверие. За съжаление, напоследък в България не всичко е честно. Предлагали са ми пари, за да се откажа от търг в полза на частна фирма, но бързо разбраха, че с мен такива неща не минават, честта си не продавам. Ако си склонен да се поддадеш и да продадеш интересите на колегите си, за мен това е равносилно на грях.

– Какви са Вашите лични житейски уроци от целия този път?

– Научих, че с труд, себеотдаване и любов към работата човек може да постигне всичко. Разбира се, изключително важно е и разбирането от страна на семейството. Дъщеря ми израсна по горските обекти. Спомням си, през 1983 г. бях в участъка „Беслет“ – дълбоко в гората, на 45 км от Велинград и Гоце Делчев. Бях взел със себе си семейството, дъщеря ми тогава беше едва на 1 година и 3 месеца. Изведнъж по обяд стана тъмно като нощ. Прибрах бързо групата от гората. Погледнах към голямата ливада пред сградата и видях невероятна гледка – всякакви диви животни бяха излезли на открито и стояха едно до друго. Усетих, че идва бедствие. Врълхлетя ни страшен смерч. Вятърът изкореняваше дърветата, гората беше покосена като с коса. Дърветата се огъваха до земята и се кършеха със страшен трясък. Във въздуха хвърчаха 30-метрови борове като кибритени клечки. Местех детето от стая в стая, за да не падне някой бор върху покрива и да ни убие. След бурята останахме без ток и телефонна връзка. Пътищата бяха затрупани и местните хора си проправяха път по горски пътеки, провирайки се под падналите дървета, чак до Ковачевица, за да съобщят, че сме живи. За две седмици разчистиха пътя и възстановиха тока.

– Какво е състоянието на българските гори днес и къде са най-големите проблеми?

– Състоянието на горите не е добро в сравнение с миналото. Загубихме квалифицираните работници – комплексните бригади, хората за работа с възжени линия, традиционния животински извоз. Днес разчитаме основно на работници от малцинствата. Остават все по-малко кадрите, които могат да организират горските стопанства правилно. Заводите, които преработваха дървесината, намаляха. Трябва да се възобнови износът на дърва за огрев за Турция и Гърция. Липсата на достатъчно подготвени кадри – от работника до ръководителя, е най-сериозният проблем. Професионализъмът и моралът са решаващи. Когато наддее мисленето за лично благодетелстване, няма как да си полезен на държавата. Покрай такива порочни практики се пропука доверието на обществото, което е обидно за мнозинството честни лесовъди, които работят със сърце за гората. Трябва да има по-справедливо

остойността на труда, както и реструктуриране на самата система. Относно структурата на горското стопанство – това е широкообхватен въпрос, който не трябва да се решава от единици хора, а да се събере сериозен форум от експерти, за да предложат нов модел на управление. През 2011 г. се съсредоточихме върху контрола, но трябва и някой да работи на терен, а проверяващите да са поне толкова компетентни, колкото проверяваните. Системата стана тромава и бюрократична. Назначиха се управителни съвети, копирани от чуждестранни модели на организация, които не пасват на нашите условия.

– Как виждате бъдещето на лесоустройство? Новите технологии могат ли да заменят теренната работа на лесоустроителите?

– Без проектиране не може да се изгради и един кокошарник, камо ли да се стопанисва гора. Лесоустройство трябва да има, но технологията трябва да се модернизира и да стане по-привлекателна за младите, защото ако не променим системата, до 5 години няма да имаме кадри. Не може в XXI век да ходим с канчетата блажна боя из горите. Новите технологии и изкуственият интелект ще помогнат, но теренната работа няма да отпадне. Дроновете и спътниковите снимки са голям напредък, но България има огромно биоразнообразие и лесно могат да станат грешки. Ролята на лесоустроителя занапред ще бъде да излиза на терен с готова дигитална карта и информация, за да извършва контролни проверки и да коригира грешките на място, без да губи време за базови измервания.

– Какво е мнението Ви за националната горска инвентаризация?

– За национална инвентаризация на горите се говори от 15 години, но моето мнение е, че тя не е приложима за България. И ще обясня защо – за разлика от държави като Швеция, където има основно бор, смърч и бреза, у нас имаме много разнообразен релеф и голямо биоразнообразие (над 180 дървесни вида). При метода на математическата мрежа (напр. 4x4 км) у нас могат да се изпуснат половината видове. Давам пример с Искърското дефиле: от южната страна има само келяв габър, а само на 2 км по-нататък е вековен 40-метров бук. Ако пробната площадка се падне в габъра, статистиката ще отчете само него. Затова прилагането на този метод у нас би дало погрешни данни и би било излишно пилеене на милиони левове, при положение че нашият метод на инвентаризация по лесоустроителни проекти осигурява далеч по-точна и подробна информация.

– Какво е за Вас гората?

– Като изключим семейството, близките хора, гората за мен е всичко. Всеки ден се стремя да изминавам поне по 5 км пеша и изпитвам огромно удоволствие, когато вървя през гората. Още от младини, дори след тежък труд, това е моят начин да си почивам и да се зареждам – сред природата. В гората е тихо и това ме успокоява. Родени сме на едно от най-хубавите места на Земята. Дължни сме да го стопанисваме правилно, с грижа, знание и обич.

**Разговора води Юлия СЪБЧЕВА
Снимка: Йордан ДАМЯНОВ**